

KÖNYVHÉT

Lackfi János

Száll a kakukk a fészre

Tamás Menyhért

Trianon széduletében

Háy János

A cégevezető

Kerékgyártó István

Szeretett Gazdám avagy
Egy vezér ifjúkora

Vámos Miklós

Dunapest

Sumonyi Zoltán

Tessék mondani,
milyen vallású?

„Teljesen szabadságban írok,
és ezt még, aljas módon, élvezem is”

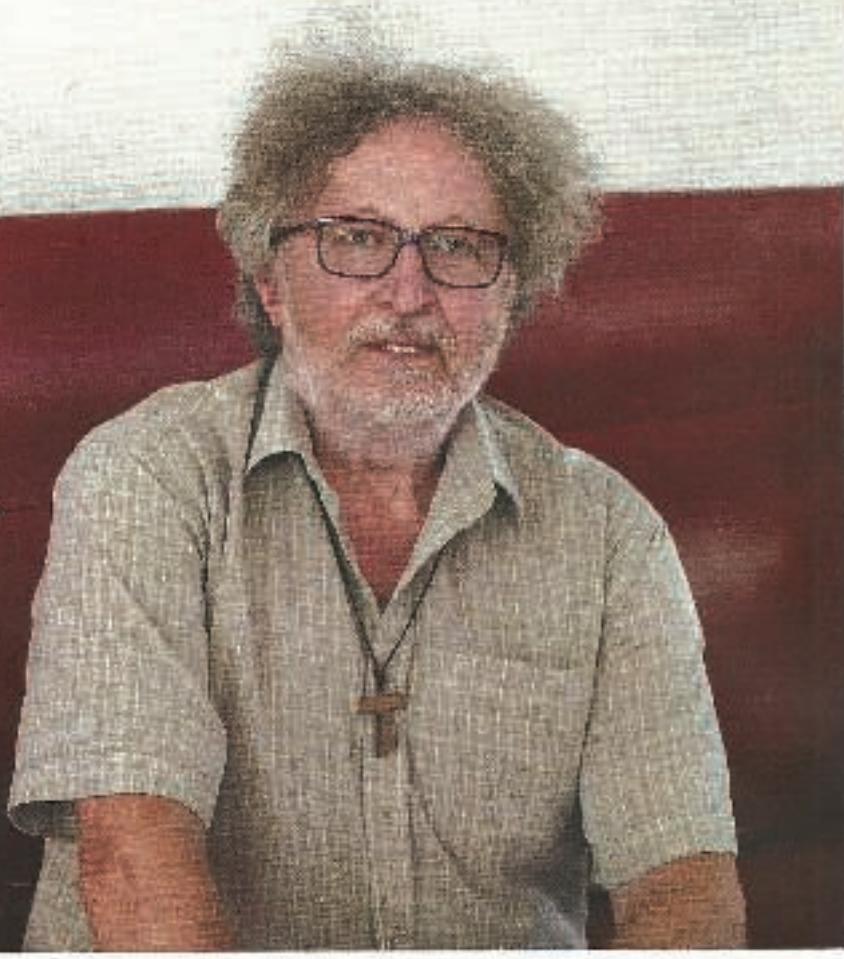
ZALÁN TIBOR

Foto: Débreczeni Fanni
9 7 14 18 49 1007

A nyelv szüli meg a gondolatot

Megjelent Zalán Tibor Papírvárosának negyedik része

25 éve indult útjára Zalán Tibor lassúdád regénye, a *Papírváros*. Az öt kötetesre tervezett sorozat negyedik kötete néhány hete jelent meg a Kortárs Könyvkiadónál. A Kádár-korszak nyomasztó lékgörét megéneklő regénysorozat hősei „az átkosban” nem tudják kiteljesíteni életüköt és tehetőségüket, az önpusztításba vezető alkoholfüggőség és a végsőleg fokozott testiseg, mint pótszer jól szimbolizálja a kor emberének életérzését. A regényiró ezúttal élőlenszerű hallucinációkból építkezik, gyakran sokkolóan naturalista, aprólékosan kidolgozott leírásokkal a test fizikai pusztulásáról.

– Felidézné, mi motiválta annak idején a regényírásra? Sokműfajú szerzőként, prózároként, drámaíroként és költöként egyaránt szépszámú művet tudhat maga mögött.

– A regényindulás? A szokásos plottjeimről egyike volt. Egy interjú során megkérdezék, mi a dobjam, és az válaszoltam, „regény, írok, Papírváros címmel”. Ez jutott hirtelen eszembe. Majd e is felírta az egészről. Ellerőben az üjságírók és kritikusok nem, minden csal kívül a beszélgetésben számon kértek rajtam, hol tartott. Idővel tűrhetetlenévé vált, hogy csak dumáluk ról, miközben egyetlen sort sem írok, hót írtam. Az első elkészült részt rögtön Kortárs-díja jutalmazták, ez bizalmat adott a továbbiakhoz. A könyv befejezésekor azonban nem láttam lisztán, mit jelent maga a cím (még metaforikusan sem), és ki a hősöm. Véletlenül belebot-

ottam egy Thomas Mann-mondatba... Ismét blöföltem egy nagyat, és kijelenttem, ot kötetesre tervezett regényfolyamat indítok el. A Thomas Mann-mondat öt egymást követő állapotot ábrázolja a vállalkozás sorozatjére iet, innen származnak az egyes kötetek megkulonbóztató alcímei is. Reménykedtem, minde befejezem az ötödik könyvet, kiderül, hol játszódik a történet, és a főhős kiételese is tény derül – számonról is. Meg mindig a reménykedés állapotában vagyok. Szerencsére már az első tétel alcímében leszögeztem, lassúdád regényfolyam készül, íthat nem kellett sehova sem sejni. Igy törlihetetlen, hogy mintegy negyedszázad alatt született meg az eddigi négy kötet.

– Hősök vagy amthősök? A negyedik kötet hőse az építész, egy elvetelt színházi rendező és egy külvárosi lumpen. A rendező látszólag sikeres, valójában a saját mércéje szerint csak egy folytonos alkoholmámorban úszó, elveszni látszó értelmiiségi, akitől olyan sokat leíthattunk a Kádár-rendszerben.

– Gyakran felleszik azt az idegesítő kérdést, hogy mennyire önéletrajzi ez a regényfolyam. Ez azt feltételezné, hogy én egy epukkant, majd hogyanem rajkoltalan alkoholista vagyok. Ez telan nincs egészen igy. Annyi igaz a feltelezésről, mivel a könyverínek nincsenek a szó hogyanmáros értelemben jó szónjal – én nem értek a cselekményességhöz, bizonyosan sok momentumot építettek be a saját életernél a regényeimbe, ahogy tesz k ezt mások is. De a hősöm nem en vagyok. Az elképzelt hős elhárította, hogy a helybe isza magát, Elhárító irányba tart, de megjelenik a műjából egy nő, aki meg-

qátolja epon, és szembeszti addig életével. A film visszafelé peregg számonra is érdekes, hogyan változik róla személyem a fiktív Áttörénet alkotásával párhuzamosan. A nyitó kötet első feleben hősöm még író volt, majd váratlanul építész lett be Ó. Erőszakolt átmenet nélkül, rövid esszémagyarázattal, magában a regényben. Hm. Posztmodern. Miert történt? Jobban megismertem Ót, a történet is más hőst akart. Az idő kezelését tölcserzésről képzem el a teljes regényfolyamban: egyre kevesebb idő alatt játszodnak a kötet-események, a negyedikben körülbelül már csak egy órány a regényidő – amíg a hős ajuttan fekszik a talán alkoholmámor kiváltott struktureiben vagy szívromban –, az utolsó könyvben teremt szintén egy perc – akár egyszintenisalis pillanat – slatt zajlik le minden, peregnek le a hősöm életének legfontosabb eseményei. Gyakran feletteszik a kérdést, hogy erre mikor. Átszövik pontosan a regényt. Nem tudok erre mit teélni. Feltehetőleg a múlt század utolsó harmadában növökében. Valamikor, amikor az ember vagy megróbált tülelni, vagy megorodálta feledni. Mindkazd bonyolult volt. Utóbbi talán még bonyolultabb, mert ez sem a személyes dörmésére volt bízva. A hatalom arra is igényt tartott, hogy Ó címre el, mikor pusztítja el magát a polgára. Az persze címünk volt, hogy Ó mikor, hogyan pusztít el bárkit, nem feltétlenül miérték mentén, virtuálisan vagy valóságosan.

– Az előző kötelekhez hasonlóan itt is minden előtől a Irágássággal párosuló erőtika, ugyanakkor fokozódik a belső magány.

– Az irodáomban nincs és nem is lehet tragéciás, leglejebb rosszul használt szavak, nyelvi alkalmazások fordulhatnak elő. A tragéciás, mint elem- és alacsonyestű esztétikai hőseim önkifejezési lehetőségeiből fakad, eni csak közvetíték, hallogatni vagy beszél letem őket. A szerelem és a test sége a puha diktatóriában hangsúlyozottan elhelyezett az elmagánysodás ellenszere; ahogy az ma is. Iar moztaneág együttal az egyik leírásokban beszerezhető elvezető ükknak számít mindenkitől. Ma más-képű meggyűjtés az emlékek. Trágár a nyökökeres, trágár a magas kultúra képviselője is. Utóbbirol. Mindig foglalkoztatott a skoros emberek manzánya. A fatalist kieget, rendező ebben a könyvben elvégzi úgy lesz sikeres, hogy mások teremtik meg művészete. És személye kultuszát, szárdéká vagy akaratá ellenére. Minél lilaiból a vezetőn és elvonattal az életben, annál intenzívöbbé értékeli a szakma és a költészet. Híröt nem bocsáti semmiről, utóbbit nem ismeri. Megami is gyakran élén meg, hogy megmagyarázzák, mit irok, elminősítik, hogy ki vagyok, és érdeklődök, mi több, felmutatják azt, amire soha nem gondoltam. Én pedig kénytelen vágvok e fogadni ezt. Ezzel elérkeztünk a jelenkorba.

– A sajátos nyelvhasználat, a sokszínű tipográfia, a nézőpontváltás, vagy a műfajok keveredése az előző kötetekhez hasonlóan átakul a regényben.

– Mivel nem alkotóról prózáiról vagyok, a történet helyett a nyelvvel kell foglalkozzam. Nálam a nyelv szül meg a gondolatot, és nem tarthatva történik. Próbánként is költő „gondolkodik”. Amilyen, minden izgatott, hogyan lehet 5-10 oldalon keresztl megúszásával egyetlen önéremes és érthető és évezrethető – mondható. Nekem való foglalatoság az illesmi. A biografikai sokszínűség (sokszemélyiségi), a műnevek és műfajok változatasa nemcsak az erdélyi föld fejlettetését szolgálja, hanem a sorozásig. Alkat! dehol, hogy szerelem áthagni a műfaji-műremi-művészet határokat, és minden megszólalási lehetőséggel egyidejűleg lenne jelen. Mert nem görbölök rá a szabályokra, minden megtalálom azt a megfelelő formát, amelyikben meg tudom jeleníteni, ami éppen ingatlakoztat. Teljesen szabadságban írok, és ezt még, aljas módon, elvezem is. Szeretek lubickolni! Egyre többen és többet érdeklőnek a lessani ék-művészeti terehelyesedő munkálkodásomról, mintha felfel. Nem tudom, van-e ilyen. Nem törökzem rá, hogy legyen. Egyébként pedig nem ez én dolgom eldönthető.

– Már-már sokoldalan naturális és durva a kötet nyelvezete.

– Frakas, hogy másodszor kerüljük körül ezt a témát... | Velő, gyakran belől kötök: egyes írásaim durva nyelvzene miatt. Átolvassa az abból nyomda levonatot, magam is neglepedtem, mennyire brutális ez a könyv. Gondolata az olvási, a szerző szorakozni, elvezeti a saját potfátlan szókiránydását. De mert itt együtt mentek ovasásukra a „nyökökeres” Bandika figurájával, rajóhelyekkel, de nem tud más-ként beszélni. Az intellektuálisai kitengesztései és egyben tönkretezései, mert feliravezetett csúcsbalek, aki már-még mindig megengedhet magának, közegellenállás) hiján puszta lógy, a kitalálói és előkörödő termesztesen még ezért is fumagásztaljak. Egy minden eszményt elvezetett szteralkoholista – alkoholistára reah – nem beszélhet „civilben” sem a Thomas Mann-i nyelvet, úgy fejezi ki tehát magát, mint a „nyökökeres” pária, csak látszólag intellektuálisabb szinten. Az egyiket az iránytő nélküli összön mozgatja előre, a másik a gondolattalanság iránytűjétől vezéreltetve levélyeg elveszettet a saját és mások életében.

Szánási Zsófia
Fotó: Dózsačenai Tamás

könyvről

Zalán Tibor: PAPÍRVÁROS IV. SZÉTSZAGGATVA
Kortárs Kiadó, 376 oldal, 3500 Ft

KORTÁRS KIADÓ

Könyvhelyi újdonságaink:

FEHÉR BÉLA: Banánliget Regény

SZABÓ ZOLTÁN: Összeomlás Esszénapló
1940-ből, Párizs német megszállásáról, a menekülésről

CSEKE ÁKOS: Magyar, irodalom. ESSZÉK

ZALÁN TIBOR: Papírváros... négy Regény

KISS ANNA: Hideglelés Vers, dráma

BENE ZOLTÁN: Isten, ítélet Történelmi regény

ZELEI MIKLÓS: Gyilkos idők Regény

JÁSZ ATTILA-Csendes Toll:

Bölénytakaró Avagy hogyan lehetsz indián

Régebbi könyveink:

HÁSZ RÓBERT:

Fábián Marcell és a táncoló halál

a bácskai pandúr detektív újabb esetei a századelőn

BORSI-KÁLMÁN BÉLA: Az Aranycsapat

– és ami utána következik

magyar futball- és mentalitástörténet, Puskás, Albert és Varga Zoltán pályáképe a titkosszolgálati iratok tükrében

TOMPA MÁRIA:

Szentkuthy Miklós vonzásában

Emlékezések, levelek, naplók, elemzések

HALÁSZ MARGIT:

A vitéz közalkalmazott Tárcák, tárcanovellák

SÁRKÖZI MÁTYÁS: Margit

Vészi Margit élete: levelek és pseudo-önéletrárs

SÁRKÖZI MÁTYÁS: Letters from Zugliget

Sárközi Márta levelei és a szerző emlékezései angolul

HÁSZ-FEHÉR KATALIN: „...hogy Kegyed

ézsre nem vette, csodálom...”

Arany János és a filológiai perspektiva, Tanulmányok

KÓNYA IMRE: Antall József közelről

AMBRUS LAJOS: Várostérkép

esszék Gyula városáról, a törökötől napjainkig

SZECSÖDI TAMÁS LEÓ: Sirák fiai

regény négy novíciusról a rendszerváltozás idejéből

SZENDREY JÚLIA összes verse

LÁBASS ENDRE: Árnyékkerekedő, I-III.

www.kortarskiado.hu